

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dorota Rysińska (przewodniczący)

SSN Józef Szewczyk

SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna

w sprawie **R.G. i M. S.**

skazanych z art. 148 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 11 stycznia 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego - na niekorzyść skazanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 11 lutego 2016 r., sygn. akt II AKa .../15

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 14 października 2015 r., sygn. akt II K .../15,

1) oddala kasację;

2) wydatkami za postępowanie kasacyjne obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w [...] z dnia 14 października 2015 r. (sygn. akt II K .../15) R.G. oraz M.S. zostali uznani winnymi tego, że działając wspólnie i w porozumieniu wzięli udział w pobiciu R.C. narażającym go na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia, w ten sposób, że M.S. przewidując możliwość i godząc się na spowodowanie śmierci pokrzywdzonego zadał mu wielokrotnie

uderzenia pięściami w głowę oraz dusił go obiema rękami za szyję, zaś R.G. przewidując możliwość pozbawienia życia R.C. kopął go po całym ciele i głowie, czym spowodowali u niego obrażenia ciała w postaci podbiegnięć krwawych, otarć naskórka oraz wybroczyn krwawych powłok głowy, szyi, tułowia i kończyn, ran tłuczonych w rejonie łuków brwiowych, złamania na granicy prawej kości jarzmowej z kością szczękową, czołową i skroniową, złamania żeber od II do IV po stronie lewej i VI po stronie prawej, złamania trzonu mostka, a także złamania chrząstki tarczowatej, które doprowadziły do zgonu R.C. w mechanizmie uduszenia gwałtownego przez zadławienie, tj. czynu z art. 148 § 1 k.k. w odniesieniu do M. S. oraz czynu z art. 158 § 3 k.k. w odniesieniu do R.G., za które wymierzono M.S. karę 11 lat pozbawienia wolności, a R. G. karę 9 lat pozbawienia wolności. Ponadto skazano M. S. za czyn z art. 157 § 2 k.k., za który wymierzono mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. Wobec M. S. wymierzono karę łączną w wymiarze 11 lat pozbawienia wolności.

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 11 lutego 2016 r. (sygn. akt II AKa .../15) wyrok Sądu Okręgowego w [...] został zmieniony w ten sposób, że w odniesieniu do M. S. rozwiązano karę łączną oraz z opisu czynu przypisanego temu oskarżonemu wyeliminowano wyrazy „i godząc się na”, a wyraz „spowodowanie” zastąpiono wyrazem „spowodowania” i przy podstawie skazania i wymiaru kary powołuje art. 158 § 3 k.k. i wymierzono mu karę 9 lat pozbawienia wolności. Wymierzono mu także nową karę łączną w wymiarze 9 lat pozbawienia wolności. W pozostałym zakresie wyrok utrzymano w mocy.

Od powyższego prawomocnego orzeczenia kasację wniósł Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny, zarzucając przedmiotowemu rozstrzygnięciu rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 7 k.p.k., art. 193 § 1 k.p.k., art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. i art. 424 § 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., polegające na „dowolnej ocenie dowodów w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych w kwestii dotyczącej przyczyny zgonu pokrzywdzonego, przez nieuzasadnione przyjęcie, iż był on wynikiem, <<sił działających w przeciwnych kierunkach w mechanizmie uduszenia gwałtownego przez zadławienie>> pomimo, że przywołany na tę okoliczność dowód w postaci opinii biegłych z zakresu medycyny sądowej nie

zawierał w swej treści takiego stwierdzenia, a jako przyczynę zgonu R.C. wskazuje w sposób jednoznaczny uduszenie gwałtowne przez zadławienie, w następstwie czego Sąd odwoławczy przyjął, że obaj oskarżeni w równym stopniu przyczynili się do nieumyślnego skutku w postaci śmierci pokrzywdzonego, przy jednoczesnym ustaleniu, że obaj działali wspólnie w porozumieniu, bez zaistnienia ekscesu po stronie któregośkolwiek z nich, co doprowadziło do orzeczenia reformatoryjnego na korzyść M. S. i pozostawało w bezpośrednim wpływie na dokonanie wadliwej kontroli odwoławczej w zakresie zarzutów apelacji prokuratora wywiedzionej na niekorzyść R.G., przez nienależyte rozpoznanie sformułowanego w niej zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych, mających wpływ na treść wyroku, a sprowadzające się do błędnego uznania, że Sąd I instancji nie dopuścił się żadnej obrazy prawa procesowego, opisanej w tymże środku zaskarżenia i w konsekwencji uznania że dokonano trafnych ustaleń faktycznych, bez należytego uzasadnienia respektującego wymogi art. 457 § 3 k.p.k.”

Podnosząc powyższe zarzuty Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się niezasadna.

Istota zarzutów kasacyjnych sprowadza się do twierdzenia, że Sąd odwoławczy w sposób nieuprawniony dokonał dowolnej oceny dowodów w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych, w szczególności odnoszącym się do ustalenia przyczyny zgonu pokrzywdzonego. Należy wszakże podkreślić, że Sąd odwoławczy zmienił wyrok Sądu I instancji w ten sposób, że przyjął, iż skazanemu M.S. nie można przypisać umyślności w zakresie skutku śmiertelnego. To spowodowało konieczność zmiany kwalifikacji prawnej przypisanego mu czynu. Mając na względzie fakt, że zachowania podjęte przez M. S. oraz R.G. miały bez wątpienia charakter udziału w niebezpiecznym pobiciu, którego następstwem była śmierć pokrzywdzonego, Sąd odwoławczy zastosował kwalifikację prawną z art. 158 § 3 k.k., która to kwalifikacja prawna (z uwagi na wysokość ustawowego

zagrożenia) najbardziej adekwatnie oddawała stopień społecznej szkodliwości czynu przypisanego ostatecznie obu skazanym. Sposób sformułowania znamion typu czynu zabronionego z art. 158 § 3 k.k. (umyślny udział w niebezpiecznym pobiciu, którego skutkiem jest śmierć innej osoby), czyniło nieistotnymi rozważania odnoszące się do ustalenia bezpośredniego sprawstwa skutku śmiertelnego. Na gruncie art. 158 § 3 k.k. skutek śmiertelny jest bowiem wynikiem ocenianego całościowo zdarzenia, jakim jest pobicie, i nie musi być łączony z działaniem konkretnego uczestnika tego pobicia. Innymi słowy, na gruncie kwalifikacji prawnej z art. 158 § 3 k.k. nie jest konieczne obiektywne przypisanie skutku konkretnemu uczestnikowi pobicia, polegające na ustaleniu, że zachowanie tego właśnie sprawcy przyczynowo spowodowało skutek. Mając na względzie te okoliczności, sposób oceny dowodów w zakresie bezpośredniego sprawstwa skutku i stopnia przyczynienia się M. S. i R. G. do powstania skutku śmiertelnego nie miał znaczenia w perspektywie ostatecznego rozstrzygnięcia, a więc skazania obu sprawców za przestępstwo udziału w niebezpiecznym pobiciu ze skutkiem śmiertelnym (art. 153 § 3 k.k.). Także przez pryzmat tej kwalifikacji prawnej należy odczytywać zawarte w uzasadnieniu Sądu odwoławczego stwierdzenia, wskazujące na to, że przyczyną zgonu pokrzywdzonego były ciosy w obrębie newralgicznych dla życia okolic głowy, jak i ukierunkowanych na samą głowę z siłą działającą w przeciwnych kierunkach, co końcowo prowadziło do zgonu pokrzywdzonego w mechanizmie uduszenia. W perspektywie znamion art. 158 § 3 k.k. takie ustalenia, wskazujące na związek pomiędzy skutkiem śmiertelnym a zdarzeniem mającym charakter pobicia są w pełni wystarczające i prawidłowe. To, czy możliwe jest powiązanie skutku śmiertelnego z działaniem jednego z uczestników pobicia przy zastosowaniu kryteriów obiektywnego przypisania skutku miałoby znaczenie wyłącznie wówczas, gdyby przyjąć po stronie tego uczestnika, co najmniej zamiar ewentualny w zakresie spowodowania śmierci. Wówczas, bowiem czyn takiego uczestnika musiałby zostać zakwalifikowany jako przestępstwo z art. 148 k.k. w zw. z art. 158 § 1 k.k., co wymaga oczywiście ustalenia bezpośredniego sprawstwa spowodowania śmierci. W sytuacji więc, gdy po stronie skazanych przyjęto nieumyślność w zakresie skutku, nawet ustalenie, że

bezpośrednią przyczyną tego skutku było zachowanie M. S., nie zmieniloby kwalifikacji prawnej czynu i nie mialoby wplywu na treść rozstrzygnięcia.

Jednocześnie należy podkreślić, że kasacja Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego nie odnosi się bezpośrednio do ewentualnych błędów kontroli odwoławczej w zakresie ustalenia strony podmiotowej (nieumyślności). Autor kasacji zdaje się przyjmować, że skoro skazani działali wspólnie i w porozumieniu, wzajemnie akceptując swoje działania, to ustalenie takie przesądza działanie, co najmniej z zamiarem ewentualnym w zakresie skutku śmiertelnego. Tak wszakże nie jest, bowiem przedmiotem współsprawstwa może być działanie niebezpieczne, co nie przesądza jeszcze zgody współdziałających na skutek śmiertelny. Polskie prawo karne dopuszcza wszak odpowiedzialność za współsprawstwo do przestępstw nieumyślnych.

Sąd odwoławczy przedstawił bardzo szeroką argumentację, która przemawiała za wykluczeniem działania obu skazanych z zamiarem ewentualnym w odniesieniu do skutku śmiertelnego (s. 24 i 25 uzasadnienia wyroku). Te ustalenia Sądu odwoławczego pozostają pod ochroną art. 7 k.p.k., zaś w kasacji nie przedstawiono takich zarzutów, które by świadczyły o rażącej nieracjonalności wnioskovania przeprowadzonego przez ten Sąd. Jak już wyżej wspomniano, na pewno nie jest takim zarzutem sam fakt przyjęcia, że skazani działali wspólnie i w porozumieniu. Tymczasem dopiero taka oczywista nieracjonalność świadczyłaby o naruszeniu standardu oceny dowodów określonego w art. 7 k.p.k.

W tym stanie rzeczy należało orzec jak w sentencji.